

Súd: Krajský súd Nitra
Spisová značka: 7Co/21/2016
Identifikačné číslo súdneho spisu: 4111229954
Dátum vydania rozhodnutia: 31. 01. 2017
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Soňa Zmeková
ECLI: ECLI:SK:KSNR:2017:4111229954.2

Uznesenie

Krajský súd v Nitre, v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Sone Zmekovej a sudkýň JUDr. Sidónie Sládečkovej a JUDr. Eriky Madarászovej, v právnej veci žalobcu: Peter R., nar. XX.XX.XXXX, bytom L. XXX/X, XXX XX A., zastúpeného JUDr. Ivetou Lenčేశovou, advokátkou so sídlom Farská 28, 949 01 Nitra, proti žalovanej: E. J., nar. XX.XX.XXXX, bytom S. XXX/XX, XXX XX A., zastúpenej: JUDr. Ing. Q. P., W. XX, XXX XX A., o zaplatenie sumy 3.015,02 eura a o vzájomnom návrhu žalovanej o zaplatenie sumy 7.770 14 eura, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Nitra č. k. 7C/186/2011-284 zo dňa 05.11.2015 takto

rozhodol:

Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých výrokoch týkajúcich sa zamietnutia žaloby, náhrady trov štátu a trov konania z r u š u j e a vec vracia súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

odôvodnenie:

1. Súd prvej inštancie napadnutým rozsudkom zamietol žalobu, žalobcovi uložil povinnosť uhradiť trovy štátu vo výške 47,22 eura do troch dní, zamietol vzájomnú žalobu žalovanej a o trovách konania rozhodol tak, že žiadny z účastníkov nemá právo na ich náhradu. V odôvodnení rozsudku súdu uviedol, že pôvodne matka žalobcu ako vlastníčka pozemku sa žalobou podanou dňa 07.10.2011 domáhala vypratania nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v kat. úz. A. - parcely registra E č. 1356/1 - ostatné plochy o výmere 265 m², zapísanej na liste vlastníctva č. XXXX, ktorú žalovaná oplotila a užívala ju neoprávnene, a žiadala zaplatiť aj bezdôvodné obohatenie za užívanie nehnuteľnosti. V priebehu konania žalobkyňa zomrela a pozemok zdedil jej syn, súčasný žalobca, na základe osvedčenia o dedičstve č. k. 10D 42/2012-31. Dňa 23.07.2012 došlo k vyprataniu nehnuteľnosti a k zastaveniu konania v tejto časti žaloby. Predmetom konania zostalo vydanie bezdôvodného obohatenia v sume 3.015,02 eura za užívanie pozemku za obdobie od 07.10.2008 do 23.07.2012. Žalovaná voči žalobcovi podala vzájomnú žalobu na zaplatenie sumy 10.650 eur ako náhrady vynaložených nákladov a zhodnotenia pozemku. Súd po vykonaní dokazovania konštatoval, pozemok užívali ešte pred rokom 1973 rodičia žalovanej a na súde prebehlo konania, v ktorom sa rodičia žalobcu, R. R. s manželkou D. R. (pôvodnou žalobkyňou) domáhali voči E. P. (otcovi žalovanej) vydania nehnuteľnosti - parcely č. 1356/26, odstránenia plota, základov garáže a porastov. Rozsudkom č. k. 7C 562/73-16, zo dňa 26.11.1973 súd vtedy žalobe vyhovel a na jeho základe uznesením č. k. E 904/74-2 zo dňa 07.05.1975 nariadil aj výkon rozhodnutia. K vydaniu pozemku nakoniec nedošlo a keďže spis bol skartovaný, súd nemohol zistiť, prečo výkon rozhodnutia nebol zrealizovaný a prečo pozemok vydaný nebol. V odôvodnení rozsudku je uvedené, že "do tejto cesty vozili miestni občania rôzny odpad", preto sa E. "domáhal na MNV, či by cestu nemohol užívať on. Vtedajší predseda MNV T. mu v roku 1965 povedal, že si cestu môže zahradiť a užívať, na základe čoho celý priestor parc. č. 1356/26 vyčistil, ohradil a začal užívať". Sám žalobca potvrdil, že na pozemku bolo v minulosti smetisko, a nevedel objasniť, prečo nebol zrealizovaný výkon rozhodnutia; uviedol že "jeho otec sa toho už pravdepodobne nedomáhal". Súd mal za preukázané, že na pozemku bolo v minulosti skutočne smetisko, ktoré dlhé roky čistili právní predchodcovia žalovanej a aj ona s manželom. Z dôvodu, že išlo o susediacu parcelu s ich pozemkom, túto si s povolením predsedu MNV ohradili, aby zabránili

ďalšiemu rozširovaniu smetiska. Predkovia žalobcu o pozemok v tom čase, keď bolo na ňom smetisko, nemali záujem. Žalovaná pozemok vypratala po podaní žaloby dňa 23.07.2012.

2. Zamietnutie žaloby súd prvej inštancie odôvodnil tým, že právo uplatnené žalobou - právo na vydanie bezdôvodného obohatenia z titulu neoprávneného užívania pozemku - je v rozpore s dobrými mravmi, pretože predkovia žalobcu nemali záujem o pozemok v čase, keď bolo na ňom smetisko, a to aj napriek tomu, že na vydanie pozemku mali exekučný titul (rozsudok) a že sa viedol aj výkon rozhodnutia. Pozemok ponechali tak a keďže sa nachádzal v susedstve pozemku rodičov žalovanej, títo ho začali (so súhlasom MNV) užívať. Súd na daný prípad aplikoval ustanovenie § 3 ods. 1, § 35 ods. 1, § 123, § 126 ods. 1, § 451 ods. 1,2, § 456 a § 131 ods. 1 Občianskeho zákonníka a konštatoval, že medzi stranami nebolo sporné vlastníctvo k predmetnej parcele, a aj preto žalovaná po podaní žaloby pozemok napokon vypratala. Sporné zostalo to, či žalobcovi vzniklo právo na vydanie bezdôvodného obohatenia za dobu užívania pozemku žalovanou a či žalovanej vzniklo právo na úhradu nákladov spojených s údržbou pozemku. Vychádzajúc formálne zo znenia Občianskeho zákonníka podľa názoru súdu nárok oboch strán sporu by bol daný. Súd zistil, že všetkým zainteresovaným bolo už v r. 1974 zrejme vlastníctvo pozemku, na ktorom bolo vtedy smetisko susediace s pozemkom žalovanej, a v snahe zabrániť ďalšiemu rozširovaniu smetiska došlo k jeho oploteniu právnymi predchodcami žalovanej a k jeho následnému dlhoročnému čisteniu. Súd konštatoval, že pred podaním žaloby bol pozemok žalovanej ponúknutý na predaj, čo však odmietla, a za situácie dlhoročného užívania pozemku s konkludentným súhlasom predchodcov žalobcu a aj jeho samotného by bolo v rozpore s dobrými mravmi (§ 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka) požadovať zaplatenie bezdôvodného obohatenia vo výške obvyklého nájomného. O pozemok sa totiž vlastníci dlhé roky nezaujímali a žalobca nemal ani tak záujem o samotný pozemok, ako o jeho predaj a zisk z neho. Po dosiahnutí jeho vypratania ho napokon ani nevyužíva. Z doloženej fotodokumentácie je zrejme, že ide o úzky pás trávnatého pozemku, tiahnuceho sa pozdĺž cesty, ktorý je samostatne nevyužiteľný. Vyhovenie žalobe ako aj vzájomnej žalobe by bolo v rozpore s dobrými mravmi a žalovaná výšku nároku uplatňovanú v konaní ani nepreukázala.

3. V konaní bol vyhotovený znalecký posudok na stanovenie výšky bezdôvodného obohatenia na návrh žalobcu, ktorý zložil predpoklad vo výške 300 eur. Znalcovi bolo priznané znalečné v sume 347,22 eura a vzhľadom na neúspech žalobcu v konaní, u ktorého nie sú dané predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov, súd ho podľa § 148 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku v znení neskorších predpisov, účinnom do 30.06.2016 (ďalej len „OSP“) zaviazal uhradiť trovy, ktoré platil štát z rozpočtových prostriedkov súdu v sume 47,22 eura. Vychádzajúc z toho, že išlo o žalobu žalobcu voči žalovanej a vzájomnú žalobu žalovanej voči žalobcovi a obe žaloby boli zamietnuté, súd s odkazom na ustanovenie § 142 ods. 2 OSP nepriznal žiadnej zo strán náhradu trov konania.

4. Proti tomuto rozsudku podal v zákonnej lehote odvolanie žalobca, ktorý žiadal napadnutý zamietajúci výrok rozsudku zmeniť a žalovanú zaviazat' na zaplatenie sumy 3.015,02 eura. Uviedol, že rozsudok napáda v rozsahu jeho prvého, druhého a štvrtého výroku z dôvodu, že podľa § 205 ods. 2 písm. f) OSP rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Súd správne a v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav veci potrebný na rozhodnutie vo veci samej, no nesprávne aplikoval ustanovenie § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka, pretože na použitie tohto inštitútu neboli zistené a preukázané relevantné skutkové okolnosti. Vlastnícke právo je najdôležitejším a základným vecným právom a zároveň jedným z ústavnoprávne chránených základných práv. Ide o absolútne právo, ktoré pôsobí voči všetkým subjektom. I výkon vlastníckeho práva môže byť limitovaný obmedzujúcim kritériom dobrých mravov, avšak len za výnimočných okolností, ktoré musia tkvieť v nepoctivom konaní účastníka konania, resp. jeho šikanóznom výkone práva, a musia byť založené na dôkladných skutkových zisteniach, ktoré smerujú k presvedčivému záveru o nesúlade výkonu práva a s dobrými mravmi. Aplikácia ustanovenia § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka nesmie byť v súdnej praxi mechanická, prichádza do úvahy skôr výnimočne a zároveň nesmie viesť k oslabeniu princípu právnej istoty. Argumenty súdu prvej inštancie podľa neho neobstoja. Navyše niektoré tvrdenia súdu nevyplývajú zo skutkových zistení (ako napr. tvrdenie o nevyužiteľnosti pozemku). On považuje rozsudok za zmätočný, nejasný a nepreskúmateľný pre nedostatok dôvodov. Uviedol tiež, že s prihliadnutím na územný plán obce ide o pozemok stavebný. V odvolaní poukázal aj na obsah v konaní vyhotoveného znaleckého posudku Ing. Dáše Sedláčkovej. Nepodloženým zostal záver súdu o nevyužiteľnosti pozemku, ktorý sa nezakladá na žiadnom dôkaze. Nesúhlasil ani so záverom, že jeho právni predchodcovia nežiadali pozemok vydat', aj keď disponovali exekučným titulom. Povinným v tom čase bol podľa rozsudku E., a nie žalovaná. Podľa žalobcu nie je správne „trestať“ ho za to, že

právo podľa rozsudku nebolo vykonané a že konal v rozpore s dobrými mravmi. Žalovaná pozemok nevypratala na základe predchádzajúcich mimosúdnych výziev a on vzniknutú situáciu riešil od vstupu do vlastníckeho práva. To, že pozemok jeho právni predchodcovia neužívali, je v súlade s ich právom užívania, ku ktorému nikoho nemožno nútiť; vlastník môže svoju vec ponechať skaze alebo ju aj zničiť. K argumentácii, že mal záujem o predaj pozemku a o zisk z neho, uviedol, že ide o jeho dispozičné právo, a ak konal v súlade so svojím právom, nemohol súčasne konať protiprávne. Žiadneho protiprávneho konania sa teda nedopustil a súd poskytol ochranu neoprávnenej držbe proti jeho vlastníckemu právu, pričom zároveň zaviedol precedens, podľa ktorého je možno užívať cudziu vec bez povinnosti odplaty a bez dostatočného a presvedčivého zdôvodnenia. Namietal aj nesprávnu aplikáciu ustanovenia § 142 ods. 2 OSP v súvislosti s rozhodnutím o trovách konania. Daným rozsudkom boli totiž obaja účastníci neúspešní, čo nie je možné zamieňať s čiastočným úspechom.

5. Žalovaná v písomnom vyjadrení k odvolaniu navrhla napadnutý rozsudok potvrdiť. Uviedla, že tvrdenie žalobcu o nesprávnom aplikovaní § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka je zavádzajúce a v rozpore s objektívnou materiálnou pravdou. Posudzovanie pojmu dobrých mravov patrí voľnej úvahe súdu a z hľadiska preukázania existencie rozporu s dobrými mravmi možno posudzovať iba výkon práv a povinností vo forme existujúcich právnych úkonov, resp. vo forme faktického správania sa účastníkov občianskoprávných vzťahov. V konaní bolo preukázané nepoctivé a špekulatívne správanie sa právneho predchodcu žalobcu a aj samotného žalobcu, ktorému súd ochranu neposkytol. Pri hodnotení toho, či je konkrétne konanie v súlade alebo v rozpore s dobrými mravmi, je vždy potrebné prihliadať na čas, miesto a na okolnosti, za ktorých došlo ku konkrétnemu konaniu a správaniu sa účastníkov. Výpoveďou samotného žalobcu bolo preukázané, že jeho rodičia v čase výkonu rozhodnutia nemali záujem o vydanie pozemku, a s ohľadom na výpoveď svedkyne D. je zrejmé, že jediným dôvodom ich nezájmu bola snaha vyhnúť sa nákladom na odstránenie smetiska; preto pre nich bolo lepšie smetisko ponechať v ďalšom užívaní rodičov žalovanej. Až do predžalobnej výzvy zo dňa 21.06.2011 sa pozemku a ani platenia nájmu nedomáhali. Zo strany rodičov žalovanej a aj jej samotnej išlo o dlhoročné čistenie pozemku, ktorého náklady na uvedenie do stavu ku dňu 23.07.2012 presahovali žalobcom požadovanú sumu 3.015,02 eura. Pozemok daného tvaru a veľkosti ona nemohla účelne hospodársky využívať a nemala z neho žiadny ekonomický prospech. Preto vydanie bezdôvodného obohatenia vo forme obvyklého nájomného by bolo v rozpore s dobrými mravmi. V súvislosti s námietkou žalobcu k výroku o trovách konania navrhla aplikáciu ustanovenia § 150 OSP.

6. Krajský súd v Nitre ako odvolací súd (§ 34 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku, účinného od 1. júla 2016, ďalej len „Civilný sporový poriadok“ alebo „CSP“), viazaný rozsahom a dôvodmi odvolania (§ 379, § 380 CSP) ako aj skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvej inštancie (§ 383 CSP), prejednal vec bez nariadenia pojednávania (§ 385 ods. 1, § 378 ods. 1, § 219 ods. 3 CSP) a po prejednaní veci urobil záver, že rozsudok v napadnutej časti v prvom, druhom a štvrtom výroku je nutné zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie a nové rozhodnutie podľa § 389 ods. 1 písm. b) a § 391 ods. 1 CSP. Rozsudok v časti o zamietnutí vzájomnej žaloby žalovanej o zaplatenie sumy 7.770,14 eura pre absenciu odvolania nadobudol právoplatnosť.

7. Predmetom konania je jednak žaloba žalobcu o vydanie bezdôvodného obohatenia zo strany žalovanej vzniknutého na základe toho, že bez právneho dôvodu užívala pozemok, ktorý bol vo vlastníctve pôvodnej žalobkyne D. a ktorý v súčasnosti patrí žalobcovi. Bezdôvodné obohatenie z väčšej časti vzniklo v čase, kedy žalobca vlastníkom pozemku nebol. Pôvodná žalobkyňa žiadala vydať bezdôvodné obohatenie za užívanie pozemku od 07.10.2008 do 07.10.2011, t. j. za dobu 3 rokov spätne pred podaním žaloby, v sume 2.879,86 eura. Žalovaná podaním zo dňa 13.01.2014 namietala čiastočné premlčanie uplatneného práva s ohľadom na ustanovenie § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Zároveň v tomto podaní uviedla, že bola oprávnenou držiteľkou pozemku a podľa § 130 ods. 1 Občianskeho zákonníka jej vzniklo právo na náhradu nákladov účelne vynaložených v rozsahu zodpovedajúcom zhodnoteniu veci ku dňu jej vrátenia, a keďže žalobkyňa tvrdila, že pozemok má hodnotu 10.650 eur, potom sa oproti nulovej hodnote pozemku v čase, kedy bol smetiskom, pozemok zhodnotil o sumu 10.650 eur. Z tejto sumy žalobkyňa urobila započítací prejav do výšky žalovanej sumy a na zaplatenie zvyšku vzájomnou žalobou žiadala zaviazat' pôvodnú žalobkyňu vo výške 7.770,14 eura. Po tom, čo po smrti žalobkyne D. do konania vstúpil súčasný žalobca ako vlastníak pozemku, tento na pojednávaní dňa 14.01.2014 žalobu rozšíril na sumu 3.015,02 eura ako bezdôvodného obohatenia za dobu od 07.10.2008 do vypratania 23.07.2012 s tým, že ide o sumu 3 eurá za 1 m² pri výmere 265 m²; súd túto zmenu pripustil uznesením č. k. 7C/186/2011-122 zo dňa 15.01.2014. Žalobca v písomnom podaní zo dňa

28.01.2014 poprel, že by žalovaná bola oprávnenou držiteľkou pozemku, lebo podľa neho neexistoval žiadny právny titul oprávňujúci na užívanie pozemku žalovanou či jej právnymi predchodcami, ktorí si pozemok pričlenili svojvoľne. Neuznal teda započítanie pohľadávky žalobkyne a ani vzájomnou žalobou uplatnenú sumu 7.770,14 eura. Podľa neho žalovaná z neznámych dôvodov určila pôvodnú cenu pozemku na 0,- eur, avšak na túto okolnosť by bolo potrebné vykonať dokazovanie a zistiť, či pozemok bol v oprávnenej držbe a či a v akej výške túto nehnuteľnosť zhodnotila; zároveň namietal premlčanie nároku uplatneného vzájomnou žalobou. Žalovaná na to reagovala podaním zo dňa 26.02.2014, v ktorom uvádzala, že aj napriek rozsudku súdu č. k. 7C 526/73-16 zo dňa 26.11.1973, smerujúcemu +proti jej otcovi o vydanie pozemku, a napriek nariadenému výkonu rozhodnutia uznesením E 904/74-2 napokon k vydaniu pozemku nedošlo práve pre správanie sa oprávnených osôb, ktorí o pozemok so smetiskom prestali mať záujem, a jej rodičia aj po vydaní uvedeného rozsudku a uznesenia pozemok užívali s plným vedomím a súhlasom právnych predchodcov žalobcu ako aj jeho samotného. Držba bola preto oprávnená a trvala nerušene ďalších 37 rokov so súhlasom MNV a celkove trvala 62 rokov. Náklady, ktoré jej rodina vynaložila, sa týkali odstránenia smetiska a odstránenia porastov. Žalovaná nesúhlasila ani s námietkou premlčania vznesenou žalobcom voči jej nároku, pretože premlčacia lehota podľa § 101 Občianskeho zákonníka začala plynúť deň po vydaní predmetu držby. Konanie žalobcu je podľa nej konaním v rozpore s dobrými mravmi a súd by mu preto nemal poskytnúť ochranu.

8. Z výsledkov vykonaného dokazovania teda vyplýva, že žalobca je vlastníkom pozemku, ktorý nadobudol dedením po matke, JN. a tento pozemok v minulosti niekoľko desiatok rokov užívali rodičia žalovanej. V priebehu tohto užívania sa rodičia žalobcu v súdnom konaní úspešne domáhali vydania pozemku s následným vedením výkonu rozhodnutia, avšak od toho napokon upustili a ponechali pozemok v užívaní žalovanej, resp. predtým jej právnych predchodcov. K užívaniu pozemku, ktorý bol v tom čase smetiskom, sa vyjadroval aj bývalý Miestny národný výbor, ktorý užívanie pozemku rodičmi žalovanej odobril. Rodičia žalobcu teda rešpektovali daný užívaci stav, prinajmenšom s týmto užívaním konkludentne súhlasili a akceptovali aj to, že pozemok rodičia žalovanej od smetiska vyčistili, vysadili ho a oplotili. Na tomto základe bolo možné konštatovať, že rodičia žalovanej a následne aj žalovaná pozemok užívali vedomie o vlastníctve pozemku iných osôb a zároveň vedomie o tom, že tento pozemok nevlastnia. Vlastníci pozemku mohli kedykoľvek vyzvať na vypratanie pozemku, na čo ich oprávňovalo ustanovenie § 126 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého má vlastník právo na ochranu proti tomu, kto do jeho vlastníckeho práva neoprávnene zasahuje; najmä sa môže domáhať vydania veci od toho, kto mu ju neprávnom zadržuje. Neoprávnenosť v tomto ohľade bola postavená na tom, že medzi vlastníckymi pozemku a užívateľmi nebola uzavretá nájomná zmluva, ktorá by užívateľov na užívanie oprávňovala. V r. 2011 vlastníčka pozemku sa rozhodla, že danému užívaciemu stavu urobí koniec a vyzvala žalovanú na vypratanie pozemku, čo nesporne žalovaná mala rešpektovať a tým predísť podaniu žaloby na súd.

9. Z princípu vlastníckej slobody vyplýva aj právo vlastníka neužívať vec, ak mu jej užívanie nie je uložené zákonom. Nemožno vylúčiť, že uplatnenie práva vlastníka brániť sa proti neoprávneným zásahom môže byť v konkrétnom prípade v rozpore s dobrými mravmi; pôjde však vždy o výnimočné prípady, kedy výkon práva vážne poškodí užívateľa veci, bez toho, aby vlastníkovi priniesol zodpovedajúci prospech, a vyhovie žalobe by sa dotýkalo zvlášť významného záujmu žalovaného. V súvislosti s užívaním veci nevlastníkom môže dôjsť k získaniu bezdôvodného obohatenia podľa § 451 ods. 1,2 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého: (1) Kto sa na úkor iného bezdôvodne obohatí, musí obohatenie vydať. (2) Bezdôvodným obohatením je majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu, plnením z neplatného právneho úkonu alebo plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, ako aj majetkový prospech získaný z nepoctivých zdrojov. Bezdôvodné obohatenie je v ustanovení § 451 ods. 1 Občianskeho zákonníka konštruované ako záväzkový vzťah medzi tým, kto sa na úkor iného obohatil, a tým, na úkor koho sa niekto obohatil, a bezdôvodné obohatenie v ustanovení § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka je konštruované ako predmet plnenia, ktorý sa má vydať. Bezdôvodné obohatenie je teda zamerané len na to, aby sa vydalo tomu, na úkor koho bolo získané. V prípade majetkového prospechu získaného plnením bez právneho dôvodu ide o také plnenie, kde od začiatku nebol právny dôvod na plnenie. To znamená, že sa plnilo, hoci chýbala právna skutočnosť, najmä zmluva, na základe ktorej sa spravidla plní.

10. V zmysle § 458 ods. 1,2,3 Občianskeho zákonníka: (1) Musí sa vydať všetko, čo sa nadobudlo bezdôvodným obohatením. Ak to nie je dobre možné, najmä preto, že obohatenie spočívalo vo výkonoch, musí sa poskytnúť peňažná náhrada. (2) S predmetom bezdôvodného obohatenia sa

musia vydať aj úžitky z neho, pokiaľ ten, kto obohatenie získal, nekonal dobromyseľne. (3) Ten, kto predmet bezdôvodného obohatenia vydáva, má právo na náhradu potrebných nákladov, ktoré na vec vynaložil. Toto ustanovenie upravuje rozsah vydania bezdôvodného obohatenia. Zákon síce neustanovuje, v akej výške sa má peňažná náhrada poskytnúť, avšak vzhľadom na to, že peňažná náhrada predstavuje peňažný ekvivalent hodnoty veci alebo výkonu, ktorý sa mal vrátiť, treba vychádzať z toho, že peňažná náhrada má byť ekvivalentom hodnoty veci alebo výkonu, ktorú tieto veci majú v čase vrátenia. Odsek 3 tohto ustanovenia 3 upravuje práva spojené s vrátením bezdôvodného obohatenia. Tieto práva prislúchajú každému, kto má povinnosť vrátiť bezdôvodné obohatenie. Za potrebné náklady, ktoré držiteľ na vec vynaložil, sa považujú náklady, ktoré bolo treba vynaložiť z hľadiska riadneho užívania veci a vynakladania starostlivosti o udržanie veci v stave spôsobilom na riadne užívanie veci. Práva vyplývajúce z odsekov 1 a 2 treba uplatniť v premlčacej dobe ustanovenej v ustanovení § 107 Občianskeho zákonníka, keďže jednoznačne ide o právo na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia. Čo sa týka práva na náhradu nákladov vynaložených na vec, ktorá sa má vrátiť ako predmet bezdôvodného obohatenia, je nepochybné, že ide o právo, ktoré vzniklo v súvislosti s povinnosťou vydať bezdôvodné obohatenie. Ide o samostatné právo toho, kto má bezdôvodné obohatenie vydať, a z tohto hľadiska tu platí všeobecná premlčacia doba podľa § 101 Občianskeho zákonníka. Majetkovým vyjadrením prospechu získaného užívaním cudzej veci bez právneho dôvodu je peňažná suma, ktorá zodpovedá sumám vynakladaným obvykle v danom mieste a čase na užívanie vecí, spravidla formou nájmu, a dôvodne sa porovnáva s obvyklou hladinou nájomného. V prípade užívania cudzej nehnuteľnosti bez platnej nájomnej zmluvy spočíva bezdôvodné obohatenie užívateľa v tom, že vykonával právo nájmu cudzej veci. Výška náhrady sa odvodzuje od prospechu, ktorý získal plnením bez právneho dôvodu účastník majúci za povinnosť majetkový prospech vydať. Nárok na náhradu nákladov vynaložených na vec vydávanú tým, kto sa ňou bezdôvodne obohatil, nie je podmienené žiadnou jeho povinnosťou; oprávnenej osobe nie je preto možné s poukazom na § 107 ods. 3 Občianskeho zákonníka odoprieť toto právo. Je tu obsahový rozdiel v úprave rozsahu vydania veci vlastníkovi (§ 130 ods. 3 Občianskeho zákonníka) a tomu, na úkor koho bolo bezdôvodné obohatenie získané. Ten, kto vydáva predmet bezdôvodného obohatenia, má vždy právo na náhradu potrebných nákladov, ktoré na vec vynaložil (§ 458 ods. 3 Občianskeho zákonníka). Za potrebné náklady sa považujú také účelne vynaložené výdavky, ktoré boli nevyhnutné pre uchovanie existencie veci, pre jej riadne opatrovanie a zachovanie jej funkčnosti; nemôže ísť o také výdavky, ktoré nie sú priamo spojené s riadnou starostlivosťou o vec (napr. výdavky na zvýšenie funkčnosti veci).

11. V tomto prípade žalovaná ohľadom svojej pohľadávky urobila voči žalobcovi písomný započítací prejav v zmysle § 580 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého ak veriteľ a dlžník majú vzájomné pohľadávky, ktorých plnenie je rovnakého druhu, zaniknú započítaním, pokiaľ sa vzájomne kryjú, ak niektorý z účastníkov urobí voči druhému prejav smerujúci k započítaniu; zánik nastane okamihom, keď sa stretli pohľadávky spôsobilé na započítanie. Započítanie podľa tohto ustanovenia je spôsobom zániku navzájom sa kryúcich pohľadávok veriteľa a dlžníka s tým, že zánik nastane okamihom, keď sa stretli pohľadávky spôsobilé na započítanie a boli splnené všetky podmienky na to potrebné. Podmienkou započítania je, že ide o dva záväzky medzi tými istými subjektmi, keď je veriteľ jednej pohľadávky súčasne dlžníkom druhej pohľadávky, a dlžník naopak (vzájomnosť pohľadávok). Započítanie sa najčastejšie uplatní pri peňažných pohľadávkach, ale zákon nevylučuje ani možnosť započítania aj iných vzájomných pohľadávok rovnakého druhu (napr. pri ovocí, obilí rovnakého druhu). Započítanie nemožno pohľadávky, pri ktorých je to vylúčené zo zákona (§ 581) alebo dohodou účastníkov. K započítaniu sa vyžaduje právny úkon niektorého z účastníkov záväzkového právneho vzťahu. Musí ísť o prejav adresovaný druhému účastníkovi, z ktorého je zrejmé, ktorá pohľadávka a v akom rozsahu sa uplatňuje na započítanie proti pohľadávke veriteľa. Pri započítaní ide o jednostranný právny úkon, na ktorý sa nevyžaduje súhlas druhého účastníka, pretože ho možno vykonať aj proti jeho vôli. Započítací námietku (započítací prejav) možno uplatniť po tom, keď sa pohľadávky stretli, a to od okamihu zročnosti pohľadávky, ktorá sa stala zročnou ako posledná. Vtedy dôjde k zániku pohľadávok v dôsledku započítania v rozsahu, v akom sa navzájom kryjú; ak je niektorá z nich vyššia, zaniká len do výšky započítavanej protipohľadávky. Prípadnú námietku premlčania vzájomnej pohľadávky môže účastník úspešne uplatniť len vtedy, keď vzájomná pohľadávka bola premlčaná už v čase, keď sa pohľadávky stretli.

12. Súd prvej inštancie svoje zamietajúce rozhodnutie odôvodnil o. i. s odkazom na ustanovenie § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávných vzťahov nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie

byť v rozpore s dobrými mravmi. V zmysle tohto ustanovenia výkonom práva nie je protiprávne správanie subjektov, aj keď ako právna skutočnosť môže mať za následok vznik, zmenu alebo zánik právneho vzťahu; výkon práva musí byť právom dovolený (aprobovaný). Uvedené ustanovenie má v oblasti občianskeho práva závažný interpretačný i aplikačný dosah. Ide predovšetkým o ustanovenia zakazujúce taký výkon práv a povinností, ktorý by bol v rozpore s pravidlami demokratickej spoločnosti a jej morálky, s princípmi právneho štátu a občianskej spolupatričnosti. Ide teda o elementárnu slušnosť, vzájomné rešpektovanie sa a potrebnú mieru tolerancie v spoločensky vhodnej miere a únosnosti. Pojmom dobré mravy možno rozumieť pravidlá morálneho charakteru, aj keď za určitých okolností môžu nadobudnúť povahu právnej normy. Pri aplikácii § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka nejde ani tak o subjektívny názor účastníka, ako o spoločenské, objektivizované hodnotenie. Nemožno vylúčiť, aby sa vzhľadom na všetky okolnosti konkrétneho prípadu, hoci úplne výnimočne, prihliadlo aj na okolnosti spočívajúce v osobe alebo v pomeroch účastníka, ktorý sa domáha ochrany proti neoprávnenému zásahu. Môže však ísť len o také okolnosti, ktoré svojou závažnosťou tento mimoriadny ohľad vyžadujú, pričom treba dbať o to, aby ten, kto sa ich dovoľáva, sám nekonal v rozpore s dobrými mravmi a nevyžadoval ohľady neúmerné okolnostiam konkrétneho prípadu, a zabránil tak snahe alebo možnosti ich zneužitia. Toto ustanovenie vyjadruje zároveň zákaz šikanózneho výkonu práva, o ktoré ide vtedy, ak je právo vykonávané za účelom poškodzovania iného subjektu. Za zneužitie práva treba považovať konanie navonok dovolené, ktorým má však byť dosiahnutie nedovoleného výsledku. Právny úkon je v rozpore s dobrými mravmi aj vtedy, ak nerešpektuje niektorú zo súhrnu spoločenských, kultúrnych a mravných noriem, ktoré sú uznávané rozhodujúcou časťou spoločnosti a majú povahu základných noriem. Šikanózneho výkonu práva sa musí vždy preukázať a dôkazné bremeno zaťažuje toho, kto je takýmto výkonom práva poškodený.

13. Súd prvej inštancie urobil záver, že za situácie dlhoročného užívania pozemku žalovanou s konkludentným súhlasom predchodcov žalobcu a aj jeho samotného by bolo v rozpore s dobrými mravmi požadovať od žalovanej vydanie bezdôvodného obohatenia predstavujúce obvyklé nájomné, keď sa vlastníci o pozemok dlhé roky nezaujímalí, pričom žalobca „nemal tak ani záujem o samotný pozemok, ako o jeho predaj a zisk z neho“. Zároveň súd konštatoval, že žalobca pozemok ani po vypratání nevyužíva. Na tom základe súd prvej inštancie nepovažoval žalobu za opodstatnenú a za dôvodný nepovažoval ani nárok žalovanej uplatnený vzájomnou žalobou s tým, že by to bolo v rozpore s dobrými mravmi; navyše žalovaná výšku uplatneného nároku ani nepreukázala. Odvolací súd v súvislosti so zamietnutím žaloby súdom prvej inštancie na podklade ustanovenia § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka a s ohľadom na skutkový stav zistený súdom prvej inštancie, ktorým je viazaný, urobil záver, že zneužitie práva alebo šikanózneho výkonu práva zo strany pôvodnej žalobkyne a ani súčasného žalobcu nevyplýva. Z výsledkov zisteného skutkového stavu je zrejmé, že Júlia Šelmeciová si po rokoch užívania pozemku žalovanou a jej právnymi predchodcami zväžila, že sa ujme svojho vlastníckeho práva a s ohľadom na to, že ako vlastníčka mala právo so svojím pozemkom disponovať, navrhla žalovanej odkúpenie pozemku, s čím žalovaná nesúhlasila pre vysokú kúpnu cenu, a následne ju požiadala o vydanie (vypratanie) tohto pozemku. Na takýto postup mala ako vlastníčka v súlade s ustanovením § 123 Občianskeho zákonníka plné právo. Keďže medzi nimi nebola uzavretá žiadna zmluva oprávňujúca žalovanú na užívanie pozemku (napr. zmluva o nájme pozemku), o čom žalovaná musela mať vedomosť, potom výzva na vypratanie pozemku bola úplne legitímna. Ani dlhoročné pokojné užívanie pozemku, ktorému predchádzalo odstránenie smetiska a osadenie plota a rastlín, neopravňovalo žalovanú odmietnuť D. pozemok na jej výzvu vydať, pretože žalovaná a ani jej právni predchodcovia sa vlastníckymi pozemku nikdy nestali a vykonávali akoby právo nájmu cudzej veci. V dôsledku toho, že pozemok bol užívaný bez právneho dôvodu, vlastníckovi pozemku okrem práva na vypratanie pozemku vzniklo aj právo na vydanie bezdôvodného obohatenia vzniknutého bez právneho dôvodu. Tak, ako je uvedené vyššie v bode 10., majetkovým vyjadrením prospechu získaného užívaním cudzej veci bez právneho dôvodu je peňažná suma, ktorá zodpovedá sumám vynakladaným obvykle v danom mieste a čase na užívanie veci, spravidla formou nájmu, a tento majetkový prospech sa dôvodne porovnáva s obvyklou hladinou nájomného; výška náhrady sa odvodzuje od prospechu, ktorý účastník majúci za povinnosť majetkový prospech vydať, získal plnením bez právneho dôvodu.

14. Vlastníctvo k nehnuteľnostiam je vo všeobecnosti vedené v katastri nehnuteľností a ak žalovaná nebola na sporný pozemok ako vlastníčka zapísaná, musela si byť vedomá toho, že pozemok len užíva, ale ho nevládni, a to bez ohľadu na to, že pozemku sa pôvodný vlastník výkonom rozhodnutia v konečnom dôsledku nedomáhal a ponechal ho „napospas“, a aj bez ohľadu na to, že postupom bývalého Miestneho národného výboru bol právnym predchodcom žalovanej pozemok (smetisko) na užívanie

povolený. Dlhoročný stav pokojnej držby bez ďalšieho (bez tzv. nadobúdacieho titulu) neznamenal nadobudnutie vlastníckeho práva. Pri užívaní pozemku, ktorý vo vlastníctve žalovaná nemala a ktorý užívala bez právneho dôvodu, si musela byť vedomá toho, že bude musieť predmet držby odovzdať (§ 126 ods. 1 Občianskeho zákonníka), ak sa vlastník začne svojho vlastníctva domáhať v súlade so svojím právom upraveným v ustanovení § 123 Občianskeho zákonníka. Vlastníčka pozemku D. ponechala v užívaní žalovanej pozemok až do času, kedy ju listom zo dňa 21.06.2011 vyzvala na riešenie danej veci predajom pozemku a následne podaním žaloby o vypratanie pozemku a vydanie bezdôvodného obohatenia za jeho užívanie. Hoci vlastníctvo D. nesporne vyplývalo z verejne dostupného registra - katastra nehnuteľností - žalovaná vypratanie pozemku odmietla s poukazom na dlhodobé užívanie pozemku, o ktorý žalovaná a jej právni predchodcovia nemali záujem niekoľko desaťročí. Podľa obsahu spisu však v minulosti ani sama žalovaná neurobila žiadne kroky, aby si vlastníctvo pozemku zmluvne vysporiadala (odkúpila), a jednoducho pozemok, ktorý jej nepatrilo, užívala (podľa jej výpovede tam bol vysadený trávnik a tuje). Momentom, kedy vlastníčka pozemku odňala svoj súhlas na jeho užívanie žalovanou a žiadala ho vydať v súlade so svojím zákonným oprávnením, žalovaná bola povinná tejto žiadosti vlastníčky vyhovieť a pozemok jej odovzdať. Jej obrana v konaní s poukazovaním na historické udalosti, rozsudok súdu o povinnosti vydať pozemok, neukončený výkon rozhodnutia, súhlas bývalého MNV s užívaním pozemku, konkludentný súhlas vlastníka pozemku ako aj na rekultiváciu a úpravu pozemku ňou a jej manželom, nemohli byť - po prejave vlastníčky pozemku žiadajúcej buď odkúpenie pozemku alebo vypratanie - relevantné. Preto vypratanie pozemku až s odstupom niekoľkých mesiacov po doručení výzvy pôvodnej žalobkyne a po podaní žaloby na súd nebolo správne. Vzhľadom na to záver súdu prvej inštancie o konaní žalobcu a jeho právnej predchodkyne (ako vlastníkov pozemku so všetkými právami vlastníka) v rozpore s dobrými mravmi v zmysle § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka podľa názoru odvolacieho súdu neobstojí. Užívateľ veci bez toho, aby mal relevantný právny titul na užívanie, si totiž vo všeobecnosti musí byť vedomý toho, že vlastník si môže svoje vlastnícke práva k danej veci uplatniť kedykoľvek a moment uplatnenia je len otázkou času.

15. Napokon podľa obsahu spisu súd prvej inštancie z objektívneho hľadiska neposudzoval, na základe čoho terajší žalobca nadobudol pohľadávku pôvodnej žalobkyne na vydanie bezdôvodného obohatenia a či pohľadávka ako aktívum bola vôbec predmetom dedičského konania. Podľa obsahu spisu neb. D. okrem žalobcu, ktorý predmetný pozemok nadobudol, zanechala ešte ďalších štyroch právnych nástupcov, a z obsahu osvedčenia o dedičstve zo dňa 16.10.2012 nie je zrejmé, že by daná pohľadávka vôbec bola do dedičstva dedičmi prihlásená a prejednaná a ktorý z dedičov ju nadobudol (§ 460 Občianskeho zákonníka, § 175q OSP). Skutočnosť, že žalobca ako jeden z 5 dedičov nadobudol pozemok, sama o sebe ešte neznamená, že nadobudol aj pohľadávku poručiteľky, od tohto pozemku odvodenú a vzniknutú za jej života. Odvolací súd v tomto smere poznamenáva, že deň vypratania pozemku bol v konaní uvádzaný rozdielne, pričom samotná vlastníčka potvrdila, že ku kompletnému vyprataniu nehnuteľnosti došlo dňa 30.06.2012 (v spise na č.l. 50), kedy zhodou okolností potom došlo aj k jej úmrtiu. Súd prvej inštancie sa s týmto jej podaním nevysporiadala a deň vypratania určil neskorším dňom - 23.07.2012.

16. Z uvedeného vyplýva záver odvolacieho súdu o tom, že súd prvej inštancie: 1. Nesprávne posúdil výkon práva oboch strán ako výkon v rozpore s dobrými mravmi, ktorému neprislúcha súdna ochrana; výsledky vykonaného dokazovania nesvedčia pre prijatie záveru o zneužití práva a šikanózneho výkonu práva oboch strán. 2. Nezaoberal sa tým, či žalobca pohľadávku z bezdôvodného obohatenia, ktorá mala vzniknúť za života poručiteľky, nadobudol v súvislosti s prejednaním dedičstva ako jediný z piatich dedičov, a na základe čoho je daná jeho aktívna legitímácia v tejto časti žaloby (bezdôvodné obohatenie za dobu od 01.07.2012 do 27.07.2012 by svedčalo priamo žalobcovi). Uvedená pohľadávka mala vzniknúť za života poručiteľky a v dedičskom konaní ju mohol nadobudnúť ktorýkoľvek z piatich dedičov, t.j. nielen žalobca, prípadne aj všetci dedičia alebo len niekoľkí z nich. 3. Právo žalovanej (vynímajúc právo na zaplatenie sumy 7.770,14 eura, o ktorom bolo právoplatne rozhodnuté zamietajúcim výrokom rozsudku) neposudzoval v súlade s ustanovením § 458 ods. 3 Občianskeho zákonníka a konštatoval, že výšku nároku podľa § 131 ods. 1 Občianskeho zákonníka žalovaná nepreukázala. 4. V nadväznosti na to sa nezaoberal ani započítacím prejavom žalovanej v zmysle § 580 Občianskeho zákonníka. 5. Napokon nedošlo ani k zhodnoteniu dôvodnosti námietky premlčania uplatnených nárokov vznesenej oboma stranami.

17. Odvolací súd s ohľadom na uvedené napadnutý rozsudok v prvom, druhom a štvrtom výroku podľa § 389 ods. 1 písm. d) CSP a § 391 ods. 1 CSP zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

V ďalšom konaní súd prvej inštancie v súlade s aktuálne platným procesným predpisom ustáli, ku ktorému dňu vlastne došlo k vyprataniu (prečo nie ku dňu 30.06.2012, ako to bolo oznámené právnu zástupkyňou žalobkyne). Posúdi tiež, z čoho vyplýva oprávnenie žalobcu uplatňovať si pohľadávku z titulu bezdôvodného obohatenia, ktorá mala vzniknúť poručiiteľke, t. j. či táto pohľadávka bola uplatnená ako aktívum v dedičskom konaní a či ju nadobudol výlučne žalobca. S ohľadom na dané zistenie posúdi opodstatnenosť uplatnenej výšky bezdôvodného obohatenia v nadväznosti na stranami sporu navrhnuté a vykonané dôkazy. Právo žalovanej, ktoré si započítala oproti pohľadávke uplatnenej žalobou, posúdi aj podľa § 458 ods. 3 Občianskeho zákonníka, a následne sa bude zaoberať aj vznesenou námietkou premĺčania. Čo sa týka rozhodnutia o trovách konania v napadnutom rozsudku, odvolací súd poznamenáva, že rozhodnutie s poukázaním na čiastočný úspech oboch strán nebolo správne, pretože ani jedna zo strán nemala čiastočný úspech, ale obaja mali v pomere k svojmu uplatnenému právu plný neúspech. Ďalšie rozhodnutie o trovách konania v novom rozhodnutí súdu bude závisieť od výsledku tohto konania podľa § 251 a nasl. CSP. Súd prvej inštancie je právnym názorom odvolacieho súdu viazaný (§ 391 ods. 2 CSP).

10. Toto rozhodnutie prijal senát odvolacieho súdu pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu možno podať dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419, § 420, § 421 CSP), v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii.

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).